

Լևոն Շանթ

Հին Աստվածներ

Երկրորդ արար - 2

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Իսկույն, դժվար գործ չէ: (Կնոտենա, կկենա փոսին գլուխը և կսկսի իր կիսերգը խորհրդավոր կանչող շարժումներով: Եվ վերեն կսկսի մշուշի նման բան մը իջնել վար դեպի փոսը վերջալույսի կարմիր ճառագայթներուն տակ, իջնող մշուշին մեջ աղոտ կնշմարվին կարծես դեմքեր, մարմնի մասեր, տերև, ծաղիկ, կայծեր գույներ):

Իջեք, իջեք երազներ, Իջեք գգույշ երազներ,

Շոյող անուշ երազներ,

Իջեք քնքուշ երազներ,

Ծաղիկ, կանաչ, թարմ հյուսեր,

Բախտի կարկաչ ու հույսեր,

Դող ու անցուկ ու կարոտ,

Ծածուկ արցունք վարանոտ,

Խելքի, մտքի հակասում,

Միշտ նոր կյանքի սպասում...

Իջեք, իջեք երազներ,

Իջեք զգույշ երազներ,

Շոյող անուշ երազներ,

Իջեք քնքուշ երազներ,

Գգվանք, ժպիտ, գույն ու բույր,

Աչեր վճիտ ու համբույր,

Իղձեր անվերջ, անմեկին,

Տազնապ ու տենչ մոլեգին,

Օրոր, գրգիռ ու հույզեր,

Սրտի թրթիռ, երգ ու սեր...

Իջեք, իջեք երազներ,

Իջեք զգույշ երազներ,

Շոյող անուշ երազներ,

Իջեք քնքուշ երազներ,

Աստղեր թովիչ, բոց ու կայծ,

Ցնորքներ վառ ու առկայծ,

Հավատ ուժի, մեծության,

Փառքի, կամքի գոյության,

Շոինդ, թնդյուն, հպարտանք,

Իմաստություն... բյուր պատրանք:

Իջեք, իջեք երազներ,

Իջեք զգույշ երազներ,

Շոյող անուշ երազներ,

Իջեք քնքուշ երազներ:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Դե, եկուր ու ալ մի ըլլար տխուր:

ԱԲԵՂԱՆ – (Նայելով) Լեցավ: Կուզեի ոտքս դնեմ վրան

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Դիր:

ԱԲԵՂԱՆ – (Մեկ ոտքով կկենա փոսին վրա) Եվ ես կեցած եմ ունայնության
փոսին վրա:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Դուն կեցած ես հիմա երազներու վրա:

ԱԲԵՂԱՆ - Այո: Եվ փոսը լեցված է: (Հանկարծ ուրախ ետ կցատկե ու
անգուսպ) Հեյ դուն, հեյ, ճգնավոր, հեյ ունայնություն, փոսդ լեցված է: Իսկ դո՞ւն,
քողարկիր հնայող, ո՞վ ես դուն:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Ե՞ս, ես ալ երազ մը:

ԱԲԵՂԱՆ - Երա՞զ:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Ես ան եմ, որուն սպասեր ես դուն տարիներ ու տարիներ առանց
գիտնալու, որ կանչեր ես դուն խուցիդ մենության մեջ, երկար, երկար գիշերներ
առանց բան մը արտասանելու, որուն պապակեր է քու երիտասարդ ծարավ
սիրտդ անվերջ ու անվերջ առանց խոստովանելու: Ես ան եմ, առանց որուն
անապատ մըն է կղզին և որուն ներկայությանը անապատին մեջ դրախտ
կծաղկի: Ահա եկեր եմ ես քեզի:

ԱԲԵՂԱՆ – (Ոգևորված) Օրհնված ըլլա քու գալուստդ, քողավոր: Ըսե, ինչպես կանչեմ քեզի:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Կանչե՛ ինչպես որ սիրտդ ուզե, իմ անուններս հաշիվ չունին: Դուն ծովը շատ սիրեցիր, կանչե Ծովիկ, եթե կուզես:

ԱԲԵՂԱՆ - (Երագկոտ) Այո, ծովուն խայտուն ալիքները այս ժայռերու ոտքին միշտ քեզմե են խոսեր ինձի:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Եվ այուքերը տերևներուն մեջեն, և հավքերը թփերուն տակ, և կարկաշը աղբյուրի շրթունքին, ամենը, ամենը, ամեն օր ու ամենուր ինձմե են խոսեր քեզի:

ԱԲԵՂԱՆ - Կուզեմ տեսնեմ քու երեսդ: Բաց:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Աղեկ, եկուր, ինքդ բաց:

ԱԲԵՂԱՆ – (Վախտով ու դողով) Ե՞ս:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Եկուր բաց:

ԱԲԵՂԱՆ - (Դողդողալով կնոտենա և դողդոջուն ձեռքով կբռնե քողին ծայրը ու կքաշե: Քողը կիյնա աղջկան թևերուն: Կեցած է Սեդան՝ ճիշտ այնպես, ինչպես որ էր առաջին արարին մեջ: Աբեղան ետ-ետ կքաշվի հիացած ու խելագար) Սեդա...

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ի՞նչ է, ահա ես:

ԱԲԵՂԱՆ - (Հետզհետե ավելի ու ավելի հափշտակված) Օ, դուն, դուն իմ էությանս հմայքը, դուն թագուհին իմ մտքերուս, դուն իմ սրտիս ծովը, դու փոթորիկը իմ հոգիիս: Արևուն հուրքն ես դուն, ծովերուն հույզքն ես դուն, բնության պարզևն ես դուն ինձի: (Կնետվի գետին) Թող, թող փաթթվիմ ոտքերուդ, թող համբուրեմ կոխած հողդ, համբուրեմ այդ ճերմակ հագուստիդ անարատ փեշերը... (Կուզե գալարվի անոր ոտքերուն, աղջկան կերպարանքը կնշուշոտվի ու կաներևութանա:

Խորքի ժայռերու մեջեն կերևան Ադամ ու Սիմոն վանականները, թներներում մեյ-մեկ թաշկինակ՝ մեջը լիքը:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Դժոխքի ճամփա է, դժոխքի ճամփա: Բռնե տեսնեմ ձեռքս:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Օգնելով ընկերոջը, որ վերի ժայռեն վար իջնե) Նայե հայր Սիմոն, ան ի՞նչ բան է հոն, կարծես մարդ ըլլա գետինը ինկած:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Խաչ կհանե երեսը) Հանուն Հիսուս Քրիստոսի: Մա՞րդ, այսքան հեռունե՞րը, դժբախտություն մը պատահած չըլլա՞: (Կիջնե ժայռերեն և երկուքով զգույշ կնոտենան):

ԱԲԵՂԱՆ - (Անոնց ոտքի ձայնեն կբարձրացնե գլուխը ու ապշած կնայի առջևը) Գնաց... (Կնայի շուրջը, կես մը կելլե ու կնստի):

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ախ դուն ես, Աբեղա: Կաղոթեի՞ր, ինչո՞ւ այսքան հեռուները:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Վախցանք:

ԱԲԵՂԱՆ - (Կելլե ոտքի, կնայի անոնց ցրված արտահայտությամբ և հանկարծ ուշադիր կսկսի գետինը բան մը փնտրելու):

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ի՞նչ կորոնես, Աբեղա:

ԱԲԵՂԱՆ – Ո՞ր է, ճիշտ հոս պիտի ըլլար: Ո՞ր է փոսը, ո՞ր է այն փոսը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ի՞նչ փոս, Աբեղա:

ԱԲԵՂԱՆ – Հա, իրավ, մոռցա, չէ՞ որ լեցուց:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Լեցո՞ւց, ի՞նչը, ո՞վ:

ԱԲԵՂԱՆ - Ան... անիկա, երագր:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Ժպտում) Ախ, երագ ես տեսեր: Քունդ տարեր էր, հա՞:

ԱԲԵՂԱՆ - Երա՞գ... (Հանկարծ վրա կնետվի Միմոն վանականին, շոշափելով անոր մարմինը, պինդ-պինդ թափ տալով անոր թևը) Իսկ դո՞ւն... իսկ դո՞ւն... իսկ դո՞ւն...

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Ետ-ետ քաշվելով) Տեր Հիսուս Քրիստոս, դուն խափանես չարը:

ԱԲԵՂԱՆ – Իսկ ասիկա՞, իսկ ե՞ս, իսկ այս վա՞նքը, այս անապատը... Ինչպե՞ս իմանամ ո՞րն է քուն, ո՞րն է արթուն, ան, հոն, անոնք, թե՞, հոս, դուք, ես...

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Սթափվե, Աբեղա, սթափվե: Ի՞նչ երագ, ի՞նչ բան, այ անիկա Միմոն հայր սուրբը, ասիակ ալ ես՝ մողավոր ծառաս: Կղզիի գագաթն էինք, իջանք սունկ հավաքելու, քարե-քար, ժայռե-ժայռ հեռացանք մինչև հոս, այս կողմերը սքանչելի սունկեր կան, ամբողջ թաշկինակ մը ժողովեր են, նայե, հրաշալի սնակե-սպաս պիտի ըլլա:

ԱԲԵՂԱՆ – (Հանկարծ) Իսկ եթե դո՞ւ ինքդ սունկ մըն ես միայն, հրաշալի սունկ մը բուսած ժայռի մը ստվերին, և քունիդ մեջ կերագես միայն, իբրև թե վանական մըն ես ու ու եկել ես սունկ հավաքելո՞ւ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Խելքի եկուր, Աբեղա, ինչեր կխոսիս:

ԱԲԵՂԱՆ - (Շարունակելով) Կամ գուցե այն ժայռի ստվերն ես դուն, քարի կտորի մը ստվերը, որ ինկեր ես հոս ու կերագես, թե մեղքերուդ հաղթած սուրբ մըն ես դուն: Ո՞րն է երագը, ո՞րը արթուն, ըսե, եթե գիտես, և ի՞նչ բան է ինքը երագը:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Վախցած ու խոսքը փոխելու ջանքով) Երթանք: Երթանք, Աբեղա, ուշ է արդեն: Դժոխքի ճամփաներ են, նայե, կատարյալ սատանայի սանդուղ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Երթանք, որ հասնենք իրիկվան հացին: Հսկում ունինք այս գիշեր:

ԱԲԵՂԱՆ - (Համակերպած) Երթանք: Ուտենք սունկե-սպասը ու կենանք հսկումի: Երագ մըն ալ ատիկա, բայց երկար, երկար երագ մը, չէ՞, հայր սուրբ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Չգիտեմ, Աբեղա, ինչ ըսել կուզես:

Ե Ր Ր Ո Ր Դ ՏԵՍԱՐԱՆ

Միջնադարյան դահլիճ մը պրոնագարդ ու ընդարձակ

Աջ կողմը խոր նիշ մը նեղ ու երկար լուսամուտներով: Նիշի առջևը փայտե բազկաթոռ-վրան բարձ, ոտքին տակը բարձ: Քովը ցած ու փոքրիկ կլոր սեղան մը, վրան մեկ-երկու կանացի իրեր և գեղեցիկ ձեռագիր գիրք մը: Ձախ կողմը երկար դիվան, ամեն կողմ գորգեր: Ճակատը պրոններ են, որոնք դահլիճը կբաժանեն խորքի սրահեն, պրոններուն մեջ մութ գույնի վարագույրներ: Անդորր, մեղմ ու ախորժելի:

Ա

Իշխանուհին նստած է բազկաթոռին, ձեռքը սեղանին ու կխոսի: Դեռ չթոռմած գեղեցկություն, թեթև մը ճերմակած մազեր, սգավոր տիկնոջ արտաքին, պարզ ու ընտիր:

Քիչ մը քովնդի ու ետևոք նստած է գետինը, գորգի վրա, Դայակը, որ ժիր ու դյուրաթեք, ալևոր ու սևազգեստ պառավ մըն է:

Իշխանուհին դեմը գլխաբաց կեցած է Գործավարը, ձեռքին ոլորած մագաղաթներ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Այո, իշխանուհին եթե կհաճի:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Աղեկ, ինչպես գիտես, համաձայն եմ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Իսկ Սեպատիի՞ն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Տղո՞ւս, կկարգադրեմ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Լավ: Իշխանուհին ուրիշ հրաման ունի՞:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ոչ: Բարևներս բոլորին: Իսկ Աննան թող ինքզինքը աղեկ նայի, իր այդպես թույլ կազմովը: Կրեսես՝ մայրդ շատ խիստ է դժգոհ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Իշխանուհին պետք չէ որ թողներ մեզի, իր բացակայությունը շատ է զգալի ապարանքին մեջ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Է, ապարանքը կդառնա և առանց ինձի: Այդ տարիքին մեջ մոր կարիքը չնչին է: Ես հասցուցեր, պսակեր, կատարեր եմ իմ պարտքս: Աշխարհին տվեր եմ իմ հարկս, հիմա քիչ մըն ալ իմ հանգիստս ու իմ հոգիս:

ՊԱՌԱՎԸ – (Գործավարին) Թող, դուն ալ, քու ապարանքդ ալ: Տիրուհիս նահատակ մըն է եղեր իր ամբողջ կյանքը, հիմա կուզես, որ նորեն գար ու իյնար կյանքի անիվին տակ: Ոչ, ալ հերիք է, հանգիստ է պետք և մեզի, գոնե մեր օրերուն վերջին: Նայե, այս անդորր ու լռիկ մենարանը, ոչ մեկ արքունիքի հետ չեմ փոխեր:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Ճիշտ է, սիրուն տեղ է Ցամաքաբերդը, սիրուն ու հանգիստ, Սևանի լիճը, դեմի կղզին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Եվ վերջապես կուզեմ մոտիկ ըլլամ իմ եկեղեցիիս, որ կնշվի, տես, աչքիս տակը:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Գիտեմ իշխանուհին բարեպաշտությունը, գիտեմ անոր գթոս սիրտն ու առատաձեռնությունը: Հոս ամեն քայլին անոր ողորմածութենեն կխոսին ու կարեկցությունեն: Բարերարվածները անչափ, գիտեմ: Իզուր չէ անշուշտ, որ սրբուհի կկանչեն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Ժպտուն) Իրա՞վ: Թող կանչեն, անունը ոչինչ չի փոխեր: Բան մը պիտի ընեի՞, թե չէ, այս մենավոր խուլ անկյունը:

ՊԱՌԱՎԸ – Մանավանդ տիրուհիս պես անվերջ հոգատարության ու խնամելու սովոր սրտի մը համար:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Կին ըլլալը՝ հոգ ըսել է, Եղիսա, իսկ մայրը՝ խնամք:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Հրաման կուտա՞ իշխանուհին, որ մեկնիմ:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Ե՞րբ կուգես՝ ճամփա իյնաս:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Այսպես, ժամն մը:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ - Աղեկ, Աստված հետդ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Առողջ մնա իշխանուհին: (Կծոյի, կհամբուրէ խոնարհ անոր ձեռքը ու մեջի վարագույրներէն կելլէ դուրս):

Բ

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ - (Քիչ մը լուռ, և ետքը հառաչանքով) Է, կյանքը որքան քիչ բան ունի մեզ տալու:

ՊԱՌԱՎԸ – Մի տրտնջար, քիչ ունի թե շատ, ինչ որ ունի քեզի տվեր է:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ - Այդպես կմտածես և դո՞ւն:

ՊԱՌԱՎԸ – Ճշմարտությունը ատ է:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ - Այն ատեն շատ խղճուկ ու աղքատիկ է ինքը կյանքը:

ՊԱՌԱՎԸ - Գուցէ:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ - Ախ, ինչպես տխուր է այսօր սիրտս:

ՊԱՌԱՎԸ – Ամպոտ է օրը:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ - Ամպոտ է դուրսը, անձրև է ու թուխպ հոգիս մեջ: Բեր ինձի ավետարանս:

ՊԱՌԱՎԸ – (Ուտքի կելլե ու քիչ սը որոնելեն ետքը) Հող է, թևիդ տակը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Վերցնելով ու բանալով) Հա, մոռցեր էի:

Գ

ՆԱԺԻՇՏ ՄԸ - (Սևագգեստ կին սըն է, որ վարագույրը ետ ընելով կխոսի խոնարհ) Վանահայր հայր սուրբն է, կուզե տեսնե իշխանուհին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հայր սո՞ւրբը:

ՆԱԺԻՇՏԸ - Այո, իշխանուհի: Ի՞նչ կիրամայե իշխանուհին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հոս առաջնորդե: (Գիրքը ձեռքեն կղնե վար):

ՆԱԺԻՇՏԸ - (Դուրս)

ՊԱՌԱՎԸ – Այ, աղեկ եղավ, սիրտդ քիչ սը կբացվի: Դուն միշտ ուրախ ես, երբ քեզի քու եկեղեցիեդ կխոսին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Բաց վարագույրը:

Դ

Պատավը ետ կընե սյուներուն միջի վարագույրը և բռնած ալ կմնա պատկառանքով: Կմտնե Վանահայրը ու շիտակ դեպի Իշխանուհին, որ ուտքի կելլե:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ–Աստծու օրհնությունը քու վրադ, իշխանուհի:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Եվ քու, հայր սուրբ: Ի՞նչ լուրեր վանքեն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Աղոթք և օրհնություն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ոչ, եկեղեցին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Օր-օրի կյրանա ու կդառնա տուն ադոթքի ու ներքնասույց խոհանրի:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Ինչպես եղավ աշակողյան նիշը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այնպես, ինչպես որոշեցինք անցած օր:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Ուրեմն երկու սյուներուն ետևը, ուրույն կամարով:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո: Ոչ: Ինչպե՞ս թե սյուներուն ետևը: Սյուներուն կողքը:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Սյուներուն ետևը: Չէ որ... սյունը այսպես... Եղիսա, հատակագիծը տաս:

ՊԱՌԱՎԸ – (Որ քիչ մը հոռուն կեցած էր ձեռքերը կրծքին պատկառանքով, կերթա պատի պահարանեն կբերե ոլորած մագաղաթ մը):

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – (Փռելով մագաղաթն իր փոքրիկ սեղանի վրա) Նստե հայր սուրբ: Այ, նայե:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Աս քեզի սյուները, աս ալ կողքը:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Իրավ է: Ինչ կնշանակե, որ այդ կտորը իրականին վրա դեռ չեմ տեսած: Երևակայելը երբեք ան չէ, չնայելով՝ ինչքան, ինչքան նայեր եմ այս հատակագծին վրա: Գիտե՞ս, հաճախ ամբողջ գիշերներով այդ շենքի մասին կմտմտամ, բոլոր անկյունները, բոլոր մանրամասնությունները, ամեն մեկ քարը: Այնպես բոլորը մոտ է սրտիս, այնպես կապված է հոգիիս, կարծես ամեն մեկ քարը ես եմ դրեր, ես եմ շիներ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Կատակով) Այո իշխանուհի, ես կկարծեի, թե շինողը ես եմ, արդյունքը եղավ՝ որ դուն շինեցիր:

ՊԱՌԱՎԸ – Ճշմարիտ է, Մարիմա Աստվածածնի այդ տաճարը իմ Մարիամ իշխանուհիիս ձեռքի գործն է:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Մտածկոտ) Այո, դուն շինեցիր, իշխանուհի:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ոչ հայր սուրբ, ես չշինեցի այդ եկեղեցին, մենք, ես ու դու: Միասին ենք խորհեր, միասին ենք ոգևորվել, միասին ենք կազմել ու միասին ալ կերպարանավորել: Եվ այնպես հյուսված է եղել այդ բոլորը իրարու, որ այժմ բնավ չգիտեմ՝ ո՞րն է որ ինձմե է ծնել և որ քեզմե: Կհիշե՞ս, հայր սուրբ, մեր այն միասին խորհումներուն ժամերը:

ՎԱՆԱՀԱՅԲԸ – Կհիշեմ, իշխանուհի, բախտավոր բան է կառուցելը, մանավանդ տաճար մը, ուր քո Աստվածդ է բնակելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Աղվոր ըսիր: (Երագկոտ) Կյանքիս ամենն քաղցր վայրկյաններն են եղած, երբ մենք միասին այս նույն սեղանին երկու կողմը նստած՝ մեր երևակայության մեջ ստեղծել, կառուցել ենք այդ շենքը:

ՊԱՌԱՎԸ - Եվ որո՞ւ ճակտին քանդակվելու է քու անունդ, դարե-դար պատմելու բոլորին քու բարեպաշտությունդ ու աստվածասիրությունդ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Թող մոր ու դայակի քու այդ սնափառությունդ, Եղիսա, ձգել մեզի առանձին ու մի խանգարել:

ՊԱՌԱՎԸ – (Քրթմնջելով դուրս):

Ե

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Այո, կյանքիս ամենաքաղցր վայրկյանները, չեմ քաշվիր կրկնելու, ինչ որ ճշմարիտ է, չեմ ուզել քաշվիլ: Ինչո՞ւ աչքդ կձգես, ոչ, պետք չէ որ գետին ձգես: Ես ամբողջ կյանքս շիտակ եմ նայել ամենուն երեսին և կուզեմ, որ ամենքն ալ, որոնց համար սրտիս խորքը հարգանք ունիմ, շիտակ նային իմ երեսին:

ՎԱՆԱՀԱՅԲԸ – Չեմ հասկնար ինչ կիտսի իշխանուհին: Ես պատճառ չունիմ ոչ մեկուն առջևը աչքերս գետին ձգելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Բայց ճշմարտությունն ան է, որ ես ու դուն կվախնանք իրարու աչքի մեջ խոր ու շիտակ նայելու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իշխանուհի:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Թող, թող, մինչև ե՞րբ: Այլ լցվեր է բաժակը: Ինձի համար սաստիկ ծանր է ասիկա ու վիրավորիչ: Ինչո՞ւ, ի՞նչ հանցանք ենք գործեր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Ոտքի ելլելով) Իշխանուհին թող ինձի ներե, պետք է մեկնիմ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ոչ, ոչ, հայր սուրբ, մի փախչիր, և ի՞նչ օգուտ փախուստը, դուն քու հոգիեդ չես կրնար փախչիլ: Նստե, նստե, պետք է, որ խոսիմ: Ամբողջ տարի մըն է, որ ես հոս եմ, ամբողջ տարի մըն է շրթունքիս է այդ հարցը և որ շարունակ վախցեր եմ տալու, իսկ այդ վախը խոր կվիրավորե իմ արժանապատվությունս, կարծես երկու մեղավոր ըլանք դեմ-դեմի կեցած, որոնք ստիպված են ամոթով իրենց հոգին ծածկելու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ես չեմ հասկնար ինչ ըսել կուզե իշխանուհին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Չէս հասկնար...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ըսածներեդ չհասկացա ես ոչինչ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ոչի՞նչ, Հովհաննես:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Խայթվածի նման կցնցվի) Իշխանուհի... (Ու ծանր կելլե ոտքի)

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Նունայես ոտքի ելլելով) Մի՞տքդ է արքունի ամառանոցը, մեր փոքրիկ ավագանի եզերքին, վերջալույսի այն իրիկունը, ասկե ուղիղ քսանհինգ տարի առաջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Եվ այդ քսանհինգ տարիներուն ետևեն դեռ կհիշե իշխանուհին այն քանի մը հասարակ խոսքերը, որ փոխանակեր ենք հոն իրարու հետ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հիշեր եմ ես միշտ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Երախտապարտ եմ, իշխանուհի: Մեծ պատիվ մը, որ ես բնավ չեմ հանդգնած երևակայելու: (Քիչ մը լուռ, վերջը հետզհետե գլուխը բարձրացնելով) Միայն... միայն այն Հովհաննեսը, որուն անունը այդքան

գարնանալի կերպով դեռ չէ մոռցեր իշխանուհին, այն Հովհաննեսը, ան մեռած է վաղուց: Իսկ հիմա հոս կեցած է վանական մը, գրեթե ծերունի մը, հեռու արքունիքեն ու ամենքեն, որ եկեր է քեզի հետ կառուցվող շենքի ծախքերու մասին խոսելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հովհաննեսը մեռած է գուցե քեզի համար, չգիտեմ, բայց ոչ ինձի: Ան միշտ կենդանի է եղեր հոգիիս մեջ և կենդանի ալ կմնա: Անոր պատկերն է, վանահայր, միակ պայծառ կետը իմ ամբողջ կյանքիս մեջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Բայց ատ ըսողը կին մըն է, որ ամուսին է ունեցեր:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Տեսակ մը ընդհատելով) Եվ խիստ արժանավոր ամուսին մը, որ ես միշտ հարգեր եմ խորապես: Եվ խորապես ալ տանջվեր, որ հարգանքն տարբեր բան մը անոր տալու անկարող եմ եղեր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Բայց ատ ըսողը կին մըն է, որ գավակներ է ունեցեր:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Խիստ) Ես կատարեր եմ պարտքս: Եվ շատ ծանր է եղեր սրտիս, որ պարտավորությունես ավելի ոչինչ չեմ կրցեր տալ գավակներուս: Ունեցեր եմ ամեն ինչ և ամեն ունեցածս տվեր եմ իմ հարազատներուս, բայց բախտավոր - բութուն ոչ մեկուն չեմ տվեր և ոչ մեկեն ալ չեմ ստացեր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Կեցած է լուռ և ունքերը կիտած):

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Լսե, պետք է ըսեմ բոլորը, որ մեր մեջեն վերնա այս անախորժ լարումը մեկանգամ ընդմիշտ: Նայե, ես պառավ կին մըն եմ, և դուն ինքդ ըսիր քիչ մը առաջ, որ ծերունի ես արդեն, վախճալու ոչինչ չունինք, քաշվելու ալ ոչինչ չունինք, քանի որ մաքուր է մեր խիղճը: Այս քողարկումը, զգացումներու այս խեղաթյուրումը վայել չէ մեր դեմքին, ոչ քու և ոչ ալ իմ: Լսե, ինչ որ շրթունքս երբեք չէր արտասաներ և ինչ որ սակայն լեցուցեր է իմ ամբողջ էությունս: Իմ կյանքի գորշ երկնքին դուն ես եղեր ինձի համար լույսի աստղը, ապրելու իմաստը, առանց այդ լույսին, առանց այդ մխիթարության, ես չգիտեմ, ինչո՞ւ էի ապրելու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Ձեռքովը ճակատը սեղմած) Չերիք է, հերիք է...

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Քո պատկերդ է եղեր իմ դեմս մենությանս վայրկյաններուն:
Ինքս ալ աղեկ մը չգիտեմ՝ այն ջերմ աղոթքները, որ սրտես դուրս են հորդեր,
ավելի Խաչյալի նկարի՞ն են ուղղված եղեր, թե՞ քու պատկերիդ: Իրավ է, ես
պաշտեր եմ քու պատկերիդ իմ Աստծուս հետ միասին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Եվ չե՞ս վախցեր Աստուծան:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Աստվա՞ծ: (Բարձրացնելով սեղանեն ավետարանը)
Աստված սեր է վարդապետ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Մտածկոտ գլուխը շարժելով) Այդպես... (Հանկարծ) Իսկ
հիմա:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Հիմա ալ, տես, այս լուսամուտը, որ քու կղզիիդ կնայի
ու քու լուսամուտիդ, այն քու փոքրիկ լուսամուտիդ, ուր մինչև կեսգիշեր անմար է
ճրագը: Դուն երեկի կկարդաս ու կաղոթես, ես ալ հոսկե կաշխատեմ քու մտքերդ
կարդամ ու քու աղոթքներդ: Միթե այդ բոլորը հոգիդ չէ՞ր գիտեր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Կտրուկ) Ոչ, բնավ:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Իրա՞վ: Մի՞թե քու հոգիդ նույնպես լիքը չէ եղեր ինձնով,
ինչպես իմ հոգիս քեզնով:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Լուռ է):

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Պատասխան տուր, ուրախ չեի՞ր, միթե հոգիդ ուրախ չէր,
երբ հոս այս մենության մեջ դեմ-դեմի նստած կխոսեիք ժամերով ու
կծրագրեիք: Պատասխան տուր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Անհանգիստ): Չգիտեմ, ես ոչինչ չգիտեմ:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Չգիտես, ես գիտեմ, միշտ ալ վստահ գիտցեր եմ, որ կապրեմ
միշտ քու հոգիիդ մեջ, թեև տարիներու այս երկար շարքին մեջ հազիվ ութը-տասը
անգամ պատահած ըլլանք իրարու մինչև հոս գալս և շատ ավելի նվազ
մեկ-երկու խոսք փոխանակած ըլլանք իրարու, միշտ տափակ, միշտ անգույն ու

միշտ կողմնակի բառեր: Ըսե՛ք, ճիշտ չէ՞, ինչ որ կրսեմ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Թող, իշխանուհի, հին, անցած-գնացած օրեր, ի՞նչ իմաստ քրքրելը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հայր սուրբ, եղիր շիտակ ու պատասխան տուր: Այսօր պետք է մաքրվին մեր հին հաշիվները:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ի՞նչ կուզիս, կին, ի՞նչ կուզես դու՞ն ինձմե: Ամբողջ կյանքիս կեսը տառապանք տվիր ինձի, տառապանք ու դառնություն, ջարդեցիր կյանքս, խորտակեցիր երիտասարդությունս, հիմա ալ մոխի՞րը քրքրել կուզես:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Իմ խեղճ Հովհաննես...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Արդեն կյանքը տառապանքն զատ ի՞նչ է տվեր ինձի... և քեզմե առաջ, և քեզմե ետքը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ախ, ես զգացեր էի...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Վերջ տանք: Ի՞նչ միտք ունի այդ հին ու մարած մոխիրը խառնելը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Մարած... մոխի՞ր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո, այդ անողորմ հուշերն ալ մյուս բոլոր աշխարհային ցավերուս հետ սրտես դուրս քամեցի այն օրը, երբ վրաս առի այս վերարկուն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Սրտեդ դուրս քամեցիր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո, երբ մարեցան բոլոր աշխարհիկ կայծերը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ոչ, շմարեցան այդ կայծերը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իշխանուհի:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Ոչ, կրեսն քեզի, շմարեցան այդ կայծերը: Աշխատեցար, որ մարես, աշխատեցար, որ խաբես քեզի, օրոր ըսիր հոգիիդ ու համոզեցիր քեզի, թե մարեր ես, բայց շմարեցիր, չէիր կրնար:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Խիստ) Իշխանուի:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – (Ցած ձայնով) Եթե մարեցիր, հապա ի՞նչ է այս եկեղեցին, հապա ի՞նչ է այս մեր եկեղեցին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Սարսափած ետ քաշվելով) Լո՛ւ, լո՛ւ, իշխանուի:

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Ճշմարտությունը, վարդապետ: Մենք այդ եկեղեցին չենք շինած քու բարձրյալ Աստծուդ համար, ինչպես որ միշտ կրկներ ես, մի խաբեր քեզի, այդ եկեղեցին շիներ ենք մենք մեզի համար, մեր սիրու Աստծուն համար:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Խորտակված) Մարիամ...

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Այո, այդ քու եկեղեցիդ նվիրված է ոչ թե Մարիամ Աստվածածնին, ան նվիրված է քու Մարիամ իշխանու – հիիդ: Ըսե, ճիշտ չէ՞:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Կեցած է լուռ գլխահակ):

ԻՇԽԱՆՈՒՅԻՆ – Ըսե, ճիշտ չէ՞:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Լուռ է ու գլխահակ):

Զ

Անկյունը հանկարծ կերևա ճերմակավորը:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ – Ըսե, ճիշտ չէ՞:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Կցնցվի, կուղղվի ու հայացքը ճերմակավորին հառած կքարանա):

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ի՞նչ եղավ քեզի:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ – Ըսե՛ք, որո՞ն է նվիրված այն եկեղեցին, այն քու նոր շինած եկեղեցին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Լուռ է):

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ – Ըսե՛ք, պետք է որ ըսես, պետք է խոստովանիս:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Խորտակված): Այո: Ճիշտ է: Այդ...եկեղեցին նվիրված է հին աստվածներուն:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ – Ի՛նչ աստվածներունս:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Քու աստվածներուդ:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ – (Կաներևութանա):

Է ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ճիշտ է: Ես ողորմելի ու մեծամիտ մարդ մըն եմ, գոցեր եմ աչքերս ու կկարծեմ, թե կթոշիմ, պարզեր եմ թներս գոռոզ վեր ու կարծեր եմ, թե հասա երկնքին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Մի խոսիր այդպես: Մեր սրտերուն այդ կապը, մեր այդ ամբողջ սերը եղեր է սուրբ, ջերմ ու ազնիվ, ինչպես ջերմեռանդ աղոթքի մը մրմունջ, ինչպես ընտիր կնդրուկին բույրը, որ դեպի երկինք կմխա:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Աչքերը միշտ հառած դեպի Ճերմակավորին երևացած կողմը) Ո՛չ, ոչ: Ճշմարիտ է այս բոլորը, բայց դեռ մի հաղթանակիր, կանուխ է դեռ, դեռ կտեսնվինք... (Ու արագ դուրս առանց իշխանուհիին կողմը նայելու):

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Շվար ու վախով) Հովհաննես, Հովհաննես, հայր սուրբ (Թուլացած կիյնա իր աթոռին):